

Л. В. Прокопчук

**УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ.
МОДУЛЬНИЙ КУРС**

Навчальний посібник

Вінниця 2013

УДК 811.161.2' 28(072)

ББК 81.2 УКР – 9

П 80

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 28 листопада 2013 року)

Л. В. Прокопчук

Українська діалектологія : навч. посібник для студентів галузі знань 0203 Гуманітарні науки напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова і література. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2013. – 190 с.

Рецензенти:

К. Д. Глуховцева, доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ);

К. Я. Климова, доктор педагогічних наук, професор кафедри філології і лінгводидактики Житомирського державного університету імені Івана Франка (м. Житомир);

Т. О. Ястремська, кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича (м. Львів).

Навчальний посібник побудовано відповідно до сучасних концепцій викладання дисциплін лінгвістичного циклу. У ньому відповідно до трьох виокремлених змістових модулів подано матеріали лекцій, плани практичних занять, перелік питань і завдань для самостійної роботи, різнорівневі. Посібник містить перелік питань до заліку, список основної й додаткової літератури.

Засвоєнню студентами теоретичного матеріалу, формуванню практичних умінь і навичок сприятимуть запропоновані запитання для самоконтролю, короткий термінологічний словник.

Для студентів вищих навчальних закладів, усіх, хто прагне поглибити знання про рідну мову.

Зміст	
Вступ	6
Навчальна програма з «Української діалектології»	12
Змістовий модуль 1. Вступ	16
<i>Теоретичний блок</i>	<i>17</i>
Лекція 1. Українська діалектологія як наука і навчальна дисципліна	17
Лекція 2. Діалекти і літературна мова	26
Лекція 3. Становлення української діалектології як науки	33
<i>Практичний блок</i>	<i>42</i>
Практичне заняття 1. Українська діалектологія як галузь мовознавства	42
Практичне заняття 2. Історія розвитку вітчизняної діалектології	44
Самостійна робота	46
Тема 1. Сучасні дослідження вітчизняних діалектологів	46
Тема 2. Поняття про ареалогію. Українська лінгвогеографія	48
<i>Контрольний блок</i>	<i>50</i>
Змістовий модуль 2. Фонетика, лексика й граматики української діалектної мови	56
<i>Теоретичний блок</i>	<i>57</i>
Лекція 1. Фонетика української діалектної мови. Система вокалізму	57
Лекція 2. Фонетика української діалектної мови. Система консонантизму	62
Лекція 3. Лексика і фразеологія української діалектної мови	69
Лекції 4. Морфологічні явища в українських говірках. Іменник	80
Лекції 5. Морфологічні явища в українських говірках. Прикметник. Числівник. Займенник	87
Лекції 6. Морфологічні явища в українських говірках. Дієслово. Дієприкметник. Дієприслівник	90
Лекція 7. Синтаксис простого речення української діалектної мови	97
Лекція 8. Синтаксис складного речення української діалектної мови	103
<i>Практичний блок</i>	<i>107</i>
Практичне заняття 1. Фонетичні особливості діалектної мови	107
Практичне заняття 2. Українська діалектна лексика	110
Практичне заняття 3. Морфологічні явища в українських говірках. Іменник. Прикметник. Числівник. Займенник	112
Практичне заняття 4. Морфологічні явища в українських говірках. Дієслово. Дієприкметник. Дієприслівник	115

Практичне заняття 5. Синтаксичні особливості діалектної мови	118
Самостійна робота	122
Тема 1. Акцентологія	122
Тема 2. Словотвір	123
Тема 3. Українська діалектна лексикографія	126
Тема 4. Українська діалектна фразеологія	126
<i>Контрольний блок</i>	128
Змістовий модуль 3. Наріччя й говори української діалектної мови	134
<i>Теоретичний блок</i>	135
Лекція 1. Групування й членування просторових одиниць української мови: південно-східне і північне наріччя	135
Лекція 2. Групування й членування просторових одиниць української мови: південно-західне наріччя	141
<i>Практичний блок</i>	148
Практичне заняття 1. Південно-східне наріччя	148
Практичне заняття 2. Північне (поліське) наріччя	151
Практичне заняття 3. Південно-західне наріччя	154
Практичне заняття 4. Модульний контроль	159
Самостійна робота	161
<i>Контрольний блок</i>	163
Короткий термінологічний словник	169
Література	175
Основна література	175
Додаткова література	175
Лінгвістичні атласи	182
Діалектні словники	183
Додатки	185
Блок державного стандарту	185
Критерії оцінювання знань студентів	187
Питання до заліку	189